

סיפורים בעברית לבני נוער

לשבור את החזיר
אתגר קרת

מדריך למורה

כתיבה:
ענבל בראל (גוטסמן)

לשבור את החזיר / אתגר קרת
מדריך למורה
כתיבה: ענבל בראל (גוטסמן)

הסיפור הקצר "לשבור את החזיר", אשר התפרסם בקובץ "געגועיי לקיסינג'ר" (1994), הוא אחד מסיפוריו המוכרים יותר של אתגר קרת, בין השאר משום שהוא נלמד בחטיבות-הביניים בישראל וכלול בתכנית למבחן הבגרות בספרות. הסיפור עוסק ביחסים בין הורים לילדים ומעלה שאלות חינוכיות-ערכיות סביב המתח שנוצר בין יואב, גיבור הסיפור, לבין אביו הקשוח. האב מבקש להקנות לילד ערכים של איפוק ומשמעת עצמית באמצעות קופת-חיסכון בדמות חזיר מחרסינה, אך הילד נקשר לחזיר באופן רגשי ומוצא בו חבר. הסיפור מובא מנקודת מבטו של הילד וכתוב בלשון פשוטה האופיינית לילדים, אך מיועד לקוראים בוגרים יותר, אשר יוכלו להבין את משמעויותיו ואת הביקורת הטמונה בו.

מיפוי כללי של הסיפור

עלילת הסיפור

פתיח:

הסיפור נפתח כבר בראשיתו בהצגת הקונפליקט, שיתפתח בהמשך: "אבא לא הסכים לקנות לי בובה של בארט סימפסון (...). אמר שאני מפונק". כבר בתחילת הסיפור, אנו מבינים איפוא את עיקר העלילה:

הילד רצה בובה של בארט סימפסון, ואביו לא הסכים (למרות ש"אמא דווקא כן רצתה") משום שהוא רצה לחנך את הבן - שיהיה לו "כבוד לכסף" ושלא יגדל להיות "פושטק", כמו אלו "שמתרגלים שכל מה שהם רוצים בא להם בקלות". לשם כך, האב קונה לו קופת-חיסכון בדמות חזיר מחרסינה, והילד מתבקש לצבור כסף כדי לרכוש את הבובה. התכנית של האב פשוטה: הילד יקבל כסף בתמורה לשתיית כוס שוקו מדי בוקר, וכאשר החזיר יתמלא במטבעות הוא יקבל "בובה של בארט על סקייטבורד".

הילד, יואבי, מבין את התכנית של האב ("זה מה שאבא אמר. ככה זה חינוכי") אבל מפתח קשר רגשי כלפי קופת-החיסכון. "החזיר המכוער מחרסינה", כפי שכינה אותו בתחילה, מתגלה לו בהמשך כחזיר נחמד וחייכן, ויואב מוצא בו חבר יקר או מעין בן-טיפוחים. יואב מעניק לחזיר שם ("פסחזון"), שומר עליו לבל יישבר, ו"מת עליו כשהוא מחייך". כאשר הוא נקשר לחזיר, תכלית האתגר שהציב לו אביו מתהפכת: במקום להתמיד במשימה לשתות שוקו כדי לצבור כסף לשם קניית הבובה שבה חפץ בתחילה, הוא מתמיד במשימה למען החזיר - "בשביל שאוכל לדחוף לו את השקל בגב ולראות איך החיוך שלו לא משתנה חצי".

הקונפליקט:

כבר בפתיח ניתן לראות, כאמור, את המתח שבין האב והבן, אך עיקרו מופיע כאשר יואב חסך מספיק כסף, וקופת-החזיר התמלאה במטבעות. האב מרוצה מכך שבנו השלים את המשימה, בסוברו כי הצליח לחנך את הילד. הוא רוצה לשבור את החזיר - לשלוף את המטבעות שנאגרו ולקנות את הבובה המבוקשת, אך יואב נבהל ונחלץ לעזרת החזיר מחרסינה, בניסיון להניא את האב מלשבור אותו.

השיא:

ברגע השיא של הסיפור, יואב מבין את משמעות הקונפליקט בינו לבין אביו. בקטע דרמטי במיוחד הוא מסתכל על "העיניים השבורות של אמא ועל החיוך העייף של פסחזון", ויודע שבידיו האחריות לגורלו של החזיר – "אם אני לא אעשה כלום הוא מת". רגע לפני שהאב מפצח את פסחזון, הילד מתגייס להצילו: מתחנן לקבל עוד שקל מחר, "ואז לשבור". האב, באופן אירוני, רואה בכך עדות לכך שהצליח לחנך את הילד ("את רואה", הוא אומר לאם, "פיתחתי אצלו מודעות"), וכלל לא מבחין בכך שליבו של הילד שבור, וגרונו חנוק מדמעות.

סיום:

בסוף הסיפור הילד מצילי את החזיר פסחזון, אך הצלה זו כרוכה בפרידה כואבת. יואב מתגנב דרך המרפסת לשדה קוצים, ומשאיר שם את פסחזון. הוא יודע כי זו הדרך האפשרית עבורו לשמור על החזיר מפני התרסקות, אך גם יודע שלא יראה אותו יותר לעולם. הפרידה מחזיר-החרסינה, כפי שאמר אתגר קרת בראיון עמו, מסמלת תהליך של התבגרות: הילד מבין שעליו להיפרד מחברו הדמיוני כדי לשוב לחיק המשפחה כילד בוגר, ולהיכנס לעולמם של הגדולים.

תצוגה ויזואלית:

הסיפור מופיע בספר "געגעויעי לקיסינג'ר", קובץ סיפורים קצרים של אתגר קרת (1994), וכן בספרון "סיפור אחרון וזהו" בהוצאת ספריית אלינר (ההסתדרות הציונית העולמית), המאגד עשרה סיפורים קצרים של אתגר קרת. בהוצאת אלינר הסיפור מעובד לעברית קלה ומלווה בניקוד מלא, ולכן מתאים לתלמידים ברמת ביניים. עם לומדים ברמת מתקדמים מומלץ להשתמש בגרסה המקורית, ללא ניקוד.

תרבות ישראלית

הסיפור עוסק בנושאים אוניברסליים של יחסים בין הורים וילדים ושל התנגשות ערכים, ויחד עם זאת מזמן מחשבה לגבי נורמות חינוכיות הנהוגות בישראל ועל יחסי הכוחות במשפחה הישראלית. דמותו של האב הקשוח עומדת בניגוד לאם הכנועה, ומעוררת שאלות לגבי התפקידים המגדריים בחברה הישראלית ותפיסת ה'גבריות' וה'נשיות', ולגבי ערכים חינוכיים בישראל. האם החינוך לחיסכון כלכלי והסתפקות במועט הם מאפיינים של החברה הישראלית? האם הדפוסים המגדריים והמשפחתיים בישראל של ימינו דומים לאלו המתוארים בסיפור, או שמא חלו שינויים מאז שנכתב, בתחילת שנות ה-90? היבטים נוספים של התרבות הישראלית עולים מתוך לשון הסיפור, הכולל שפע של ביטויים ומושגים יומיומיים. הרחבה בעניין זה מופיעה בפרק "מיפוי לשוני" (עמוד 7).

משמעות הסיפור ומורכבותו

"לשבור את החזיר" מבוסס על קונפליקטים - מתח בין האב לבין האם, ומתח בין האב והבן. כבר בתחילת הסיפור, אנו רואים שהורים חלוקים בדעותיהם לגבי החינוך של הילד: האב לא מסכים לקנות לו את הבובה של בארט סימפסון, ואילו "האמא כן רצתה". האב כופה את עמדותיו הן על אשתו והן על בנו, ומתייחס בגסות לשניהם. האם מוצגת כאישה חלשה הנכנעת למרות בעלה (כאשר האב עומד לשבור את החזיר, למשל, "ביד אחת הוא מחזיר את אמא וביד השנייה הוא מחזיק פטישי"), והבן נדרש לציית להוראות של אביו, אשר לא מגלה שום רגישות למצבו.

שם הסיפור, "לשבור את החזיר", מבטא את האיום של החברה החומרנית על ערכי התום והאהבה. השורש ש.ב.ר חוזר ומופיע לאורך הסיפור, ובלט במיוחד בקטע השיא שלו: "תשבור כבר את החזיר", גוער האב בילד ומוסיף: "אני אשבור אותו בשבילך", בעוד הילד מסתכל "על העיניים השבורות של אמא".

הפועל 'לשבור' נושא אם כן משמעות ליטרלית וסמלית כאחד: האב, המאיים לשבור באופן פיזי את חזיר החרסינה, שבר את רוחה של אשתו ומנסה לשבור את הרוח של בנו באמצעות יחס משפיל ושיטות חינוך נוקשות.

האב הכוחני מייצג את החברה החומרית, ומתנה את יחסו לילד במידת הציות שלו. הבן, לעומת זאת, מייצג את העולם הרגשי: ידידות וחברות יקרי-ערך בעיניו הרבה יותר ממטבעות-כסף. כילד תמים, רגיש ובעל דמיון מפותח, הוא נקשר אל החזיר מחרסינה ומוצא בו ידיד אהוב ואמפתי, אשר בניגוד לאב הקשור מחזיר לו חיוך ואהבה ללא-תנאי. פסחזון, קופת-החיסכון בדמות החזיר, משקף את עולמו הנפשי של הילד. כמו יואבי, גם הוא שברירי (עשוי מחרסינה) ומאויים על-ידי האב. אולם פסחזון גם מחולל שינוי בהתנהגותו של יואב: בעקבות הקשר שמתפתח ביניהם, הילד מבצע פעולה אקטיבית החותרת כנגד סמכותו של אביו - מתגנב מבעד למרפסת ומותיר את החזיר בשדה-קוצים (המסמל את המציאות הריאלית ואת קשיי החיים הבוגרים). בפעולתו זו יואב אמנם נפרד מידידו האהוב, אבל משחרר אותו מנחת-זרועו של האב ומונע ממנו לשבור את החזיר. הפרידה מפסחזון משמעה ויתור מצדו של הילד (כאשר הוא משאיר בשדה את קופת החרסינה המלאה במטבעות, הוא לא רק מוותר על פסחזון אלא גם אל האפשרות לקנות את בובת הסימפסון שרצה בתחילה) אך מצד שני היא מסמלת ניצחון על סולם הערכים של האב: הילד מותיר מאחור את העולם החומרי, בעודו מגן על חברו ונוצר את זיכרון הידידות ביניהם.

שמו של החזיר עשוי לסמל גם הוא את מאבקו של הילד באביו. יואב קורא לו "פסחזון" על שם אדם שהתגורר בעבר בביתם ואשר האב לא הצליח להסיר מתיבת הדואר את המדבקה הנושאת את שמו. בחירתו של הילד שם זה מסמלת איפוא את נסיונו לדבוק בערכים שהאב מתנער בהם ולהפיח חיים בעולם הרגשי, המודחק, שהאב מנסה למחוק.

ביטוי נוסף למרד של יואב ניתן לראות בבובה שבה חפץ בתחילה – בארט סימפסון – המייצג ילד עצמאי, חצוף ומרדן. הרצון הראשוני של יואב בבובה זו דווקא עשויה לבטא משאלה, גם אם בלתי-מודעת, להשתחרר מכבלי הסמכות של אביו, אך בשלב זה הוא מבטא את רצונו זה באופן חומרי (רוצה לקנות בובה מסוימת). השינוי שעובר יואב במהלך הסיפור מגלם מרד משמעותי יותר, משום שהוא משתחרר מהערכים החומרניים של האב ומעדיף על-פניהם ידודות אמת, שאינה מותנית בדבר.

יחד עם זאת, אין לשכוח כי הסיפור לא מסתיים ב"סוף שמח" אלא בפרידה מפוכחת. לאחר ששיחרר את פסחזון לחופשי, יואב שב אל הבית בידיים ריקות, בידעו כי יהיה עליו להוסיף ולהתמודד עם אביו הנוקשה. "חזירים מתים על שדות (...). יהיה לך טוב כאן", הוא אומר לפסחזון לפני שהוא הולך לדרכו, רגע המסמל פרידה מתום הילדות. יואב מחכה לתשובה אך ידידו לא אומר כלום, והקשר הסימביוטי ביניהם נשבר. יואב מבין שהוא שונה מפסחזון: בניגוד לחזיר התמים, הוא יודע שהם לא יתראו לעולם. מפוכח ובוגר יותר, עליו לחזור אל הוריו ולהתמודד עם שדה הקוצים בביתו.

כדאי ללמוד את הסיפור מפני ש...

הוא מאפשר דיון ושיח על נושאים משמעותיים שונים, כגון: יחסים בתוך המשפחה, סמכות הורית והשפעתם של הורים על ילדיהם, תהליכי התבגרות, ידודות וכמיהה לאמפתיה, דילמות חינוכיות והתנגשות בין ערכים.

הסיפור מזמן גם דיון על משמעות הכסף ועל המתח שבין צרכים חומריים ורגשיים, כמו גם חשיבה ביקורתית על סטריאוטיפים מגדריים ועל יחסי כוח בין גברים ונשים. מבחינה לשונית, הסיפור חושף את הלומדים לשפה הדבורה בישראל ומסייע בהקניית הפנמת תבניות לשון וביטויים שגורים בשפת היומיום הישראלית.

הסיפור כתוב בשפה פשוטה, הכוללת תבניות לשון וביטויים נפוצים בשיח הדבור בישראל. הסיפור מנוסח בגוף ראשון, מתוך נקודת מבטו של הילד, דבר התורם ליצירת לשון אותנטית האופיינית לילדים.

אוצר המילים:

אוצר מילים ידוע בהקשרים יומיומיים: בובה, רעש, צעצועים, שולחן, כסף, איברי גוף שונים
אוצר מילים חדש: פטיש, כבוד, קרום, חרסינה, שדה (עם) קוצים
מושגים וביטויים חדשים: קיוסק, פרחח, תיבת-דואר
צירופי-לשון ומילות סלנג: כבוד לכסף, בא בקלות, דמעות בגרון, 'עושה פיפס', 'קופצת לדום', הסכים לי, מספיק לי, מת עליו, קולט אותו, הכל עליי.

תבניות דקדוקיות ואו תחביריות:

פעלים:

הסיפור עושה שימוש רב בפעלים (דבר התורם לאופיו הדינמי של הטקסט). רוב הפעלים כתובים בעבר ובהווה (בעיקר בגוף ראשון וגוף שלישי יחיד). מספר הפעלים המופיעים בזמן עתיד כתובים בעיקר בגוף ראשון. להלן דוגמאות בולטות, מחולקים לשני סוגים: פעלים שניתן לשער כי הילדים מכירים, ופעלים חדשים.

פעלים מוכרים:

לרצות, לראות, לעשות, לשנות, לקבל, לשים, לשמור, לשבור, להרגיש, להחזיק, להכניס, להוציא, להסתכל, לחייך.

פעלים חדשים:

הווה: גונבים, מתרגלים, מקיא, מבטיח, מתכופף, משתנה

עבר: צדקתי, חיכיתי, התחננתי, התגנבתי

עתיד: אגדל, אציל

פעלים סבילים: שבורות

שמות פועל: לפרוץ, להעריך, לנער, לרשרש, לקלף, להיזהר

שמות תואר:

הסיפור מחזק שמות תואר מוכרים ומסייע בהקניית שמות תואר חדשים ותארי-פועל, כגון:

שמות תואר מוכרים:

שמח, עצוב, עייף, מכוער, יפה, קר, קשה

שמות תואר חדשים:

מפונק, רגוע, חינוכי

תואר הפועל:

(ב)פראות, מודעות

נושאים לדיון בעקבות הסיפור

הסיפור מזמן מגוון נושאים לדיון, כגון:

- "ככה זה חינכתי"
אלו ערכים חשובים, לדעתכם, להקנות לילדים?
כיצד ראוי להקנות אותם?
- ידיד לעת צרה
בסיפור שלפנינו יואב רואה בפסחזון, החזיר מחרסינה, חבר אמיתי.
מדוע הוא נקשר אליו כל-כך? איזה תפקיד ממלא פסחזון בחייו?
- לשבור את החזיר (?)
- מה נשבר בסיפור? מה נשאר שלם?
- האם הסיום אופטימי או פסימי, לדעתכם?
- התפכחות והתבגרות
בסוף הסיפור יואב נפרד מפסחזון ומותיר אותו בשדה קוצים.
- מה אתם חושבים על סיום זה?
- הסיום עשוי ללמד אותנו על כך שבמהלך הסיפור יואב השתנה והתבגר.
כיצד תרם פסחזון לתהליך ההתבגרות שלו?
- משאלות ורצונות
בתחילת הסיפור יואב רוצה בובה של בארט סימפסון, אך ככל שהוא נקשר לחזיר פסחזון משאלתו המקורית מאבדת מחשיבותה: הוא כבר לא שותה שוקו כדי לחסוך כסף לקניית הבובה, אלא למען פסחזון ("רק בשבילו אני שותה את השוקו עם הקרום כל בוקר, בשביל שאוכל לדחוף לו את השקל בגב ולראות איך החיוך שלו לא משתנה חצי").
- מה המשאלה של יואב? איך אפשר להבחין בין משאלות אמיתיות ומדומות?
- האם קרה לכם שרציתם דבר-מה, אך במשך הזמן הבנתם שאתם כמהים לדבר אחר?

• מתחים וקונפליקטים

- *מתח בין הורים: האב והאם בסיפור דוגלים בהשקפות שונות לגבי החינוך של בנם.
- כיצד הורים צריכים לנהוג כאשר הם אינם מסכימים לגבי שיטות חינוך (או לגבי דברים אחרים הקשורים לילדיהם)?
- מה דעתכם על האופן שבו ההורים בסיפור מתמודדים עם חילוקי הדעות ביניהם?
- *מתח בין הורים וילדים: האב בסיפור מנסה לחנך את יואב להבין את ערך הכסף, תוך התעלמות מהצרכים הרגשיים של בנו.
- כיצד התנהגותו של האב משפיעה על יואב?
- האם הוא היה יכול לנהוג בדרכים אחרות כדי לחנך את הילד לערכים הרצויים בעיניו? הציעו רעיונות משלכם.

• לפנק, לפנק, לפנק...

- האב מסרב לקנות ליואב בובה של בארט סימפסון משום שהוא טוען שהילד מפונק, ואף מאשים את האם בכך שהיא מפנקת אותו יותר על המידה ("הוא רק עושה פיפס ואת כבר קופצת לדום").
- מה משמעות המושג "מפונק", לדעתכם? האם מדובר בתכונה שלילית בהכרח? מתי פינוק הופך לדבר בלתי-ראוי, ועל מי מוטלת האחריות לפינוק מיותר?
- הביאו דוגמאות של פינוק חיובי, והציעו רעיונות למניעת פינוק מוגזם.

"לפנק, לפנק, לפנק" הפך למטבע לשון ישראלי בעקבות מסע הפרסום של לאומי קארד, בכיכובם של השחקנים קרן מור ויובל סגל ("החמישייה הקאמרית").

בקמפיין המשעשע, המילה "פינוק" מתפקדת במשמעות חיובית, כפרסומת לבנק המעניק הטבות ופינוקים.

בקישור להלן תוכלו למצוא שלל סרטונים מהקמפיין הידוע, ולהקרין אותם כפתיח לדיון או במהלכו.

<https://www.youtube.com/watch?v=Z-p7PYVCNYc>

הצעות להוראת הסיפור

פעילויות לפני הקריאה
במהלך הקריאה
ובעקבות הקריאה

לפני הקריאה

הקניית מילים, ביטויים ותבניות לשון

לפני הקריאה בסיפור, חשוב להקנות ללומדים מילים וביטויים הנחוצים להבנת לימוד ותרגול זה ייעשה בהתאם לידע הקיים של הלומדים ורמת העברית שלהם. אתם מוזמנים להיעזר בפרק "מיפוי לשוני" לצורך הכנת פעולות מתאימות, וכן להיעזר בפעילויות של הבנת השפה כמערכת המוצעות בהמשך החוברת (עמודים 41-47).

הכנה לקראת הסיפור

המורה בוחרת/4-5 היגדים הממוקדים ברעיון המרכזי של הסיפור או בנושאים שנמצאים בו. התלמידים מתבקשים להסכים או לא להסכים להיגדים הללו, ולאחר מכן לשער על מה יהיה הסיפור. באחת מפעילויות הקריאה הם יצטרכו לחזור להיגדים ולתחזיות שלהם אודות הסיפור.

בחרו מבין הפעילויות המוצעות את אלו המתאימות ביותר לקהל היעד שלכם.

1. על מה הסיפור? – השערה מתוך הכותרת

- נכתוב על הלוח את שם הסיפור: "לשבור את החזיר".
- נשאל: על מה לדעתכם יספר הסיפור? מי הגיבורים המרכזיים בו? היכן הוא מתרחש?
- נרשום את השערותיהם על הלוח, כדי שנוכל לבדוק לאחר הקריאה האם צדקו בהשערותיהם.

2. על מה הסיפור? – "מסיבת תה"

- המורה בוחרת/משפטים קצרים מהסיפור וכותבת/ אותם על כרטיסים שונים. נחלק לכל תלמיד כרטיס אחר.
- התלמידים יסתובבו בכיתה במשך כ-3 דקות ויקראו זה לזה את המשפטים. מדי חצי דקה הם יתחלפו במקומותיהם, כך שכל תלמיד ייפגש עם חמישה תלמידים אחרים, יקריא וישמע את המשפטים שלהם.
- בתום 3 דקות, לסימן מוסכם, התלמידים יתחלקו לקבוצות (3-5 תלמידים) ויכתבו על מה לדעתם יהיה הסיפור.
- במליאה: כל קבוצה תציג את השערותיה, וחברי הקבוצה יסבירו מדוע הם סבורים כך.

3. "איזה חזיר.."

- נבקש מהלומדים להעלות אסוציאציות למילה 'חזיר'.
- התלמידים יתחלקו לקבוצות ויקבלו דף עם תמונות של חזירים מסוגים שונים, ביניהם גם דמויות מצוירות וחינניות. עליהם לרשום את התכונות המאפיינות את החזירים השונים בתמונות, ולסווגן לתכונות חיוביות ושליליות. כדי לסייע ללומדים, ניתן לצרף 'בנק תכונותי ובו שמות תואר שונים (למשל: חמוד, שמח, מצחיק, מתוק, עצוב, מפחיד, מכוער, פחדן).

במהלך הקריאה

מומלץ לפרוש את הקריאה בסיפור על פני מספר שיעורים, כאשר כל מהם יוקדש לחלק אחר בטקסט. כדאי ללוות קריאה הדרגתית זו בשיעורי בית ו/או פעילויות נוספות במהלך הקריאה. לפניכם הצעה לתהליך קריאה בסיפור, המחולק ל-3 שיעורים.

שיעור א': אקספוזיציה

ארבע הפסקאות הראשונות, המשמשות כאקספוזיציה, עוסקות בסירובו של האב לקנות לילד את הבובה שרצה ומתארות את הקשר שנרקם בין הילד לבין פסחזון - קופת החזיר שקיבל מאביו.

1 פתיחת הסיפור (15 דקות)

א. הקראה על-ידי המורה (2-3 דקות)

נתחיל את הקריאה בהקראת המשפטים הראשונים של הסיפור, עד המילים "מה שהם רק רוצים בא להם בקלות".

ב. קריאה דמומה (5-8 דקות)

נבקש מהלומדים לקרוא את הקטע שנית בעצמם, ולענות על מספר שאלות:

- _____ - מה הילד רוצה?
- _____ - מי מסכים?
- _____ - מי לא?
- _____ - מדוע?
- _____ - האבא רוצה לחנך את הילד. מה הוא רוצה ללמד אותו?

ג. במליאה (כ-5 דקות):

נוודא את הבנת התלמידים בעזרת שאלות-הבנה, ונציג שאלת השערה: כיצד לדעתכם ימשיך הסיפור? מה יקרה?

2 פיסקה שנייה – הקראה על-ידי המורה (5-10 דקות)

- נמשיך לקרוא את הטקסט עד סוף הפיסקה השנייה (המסתיימת במילים "ככה זה חינוכי") ונודא שהתלמידים הבינו את הטקסט בעזרת שאלות מתאימות.
- נסביר את המילה "חינוכי", תוך ציון של מילים נוספות מאותו שורש (למשל: מחנך/מחנכת, חינוך, חניך/חניכים).
- נשאל: למה האב קונה לילד חזיר מחרסינה?

למה הוא רוצה לחנך את הילד?

3 שתי הפסקאות הבאות – קריאה דמומה ודין (25 דקות)

א. קריאה דמומה ועבודה עצמית (15-20 דקות)

- נבקש מהלומדים לקרוא בעצמם את שתי הפסקאות הבאות, המתארות את הקשר שמתפתח בין הילד לבין פסחזון.
- התלמידים יתבקשו למלא דף עבודה בעקבות הקריאה, באופן אישי או בזוגות.
- דף העבודה מופיע בעמוד הבא.

סמנו את התשובה הנכונה

- א. החזיר מחייך כל הזמן
ב. החזיר אף-פעם לא מחייך
ג. החזיר מחייך לפעמים
-

- א. לפסחזון יש הרבה קפיצים ואורות
ב. פסחזון שונה מהצעצועים האחרים של הילד
ג. פסחזון דומה לצעצועים האחרים של הילד
-

- א. הילד שומר על פסחזון כי הוא מחרסינה
ב. הילד שומר על פסחזון כי הוא אוהב אותו
ג. שתי התשובות נכונות
-

- א. הילד שותה שוקו כדי שאבא יאהב אותו
ב. הילד שותה שוקו כדי לקנות בובה של סימפסון
ג. הילד שותה שוקו בשביל פסחזון
-

למה הילד קורא לחזיר בשם פסחזון?

- א. כי פעם גר בבית שלהם איש בשם פסחזון
ב. כי הוא מכיר איש בשם פסחזון שעובד בדואר
ג. כי הוא קיבל את אותו במתנה לחג פסח

2. דיון וסיכום (5-10 דקות)

- א. נוודא שהלומדים הבינו את הטקסט ונשאל מדוע, לדעתם, השתנה היחס של יואב לחזיר?
ב. לסיים, נשאל את הלומדים לדעתם יקרה בהמשך.
ג. התלמידים יתבקשו לכתוב בבית את השערותיהם ולהביא את התשובות לשיעור הבא.

החלק הבא של הסיפור מתאר את המתח הדרמטי בין האב ובנו סביב אימו של האב לשבור את החזיר. חלק זה כולל חילופי דברים בין שתי הדמויות ומשפטים ישירים, המובאים כציטוטים שלהם. לפיכך, מומלץ לשלב בהם הקראה דיאלוגית, המערבת באופן פעיל את הלומדים.

1 הצגת שיעורי הבית (5 דקות)

התלמידים יציגו בקצרה את התשובות שכתבו בבית (השערותיהם לגבי המשך הסיפור).

2 התפתחות הקונפליקט: האב רוצה לשבור את החזיר (20-25 דקות)

א. קריאה מונחית – עבודה בזוגות (15-20 דקות)
התלמידים יתחלקו לזוגות ויקבלו את הקטע הבא בסיפור, המתאר את אימו של האב לשבור את החזיר (החל במילים: "אתמול אבא בא", וכלה במילים: "עבדת מספיק קשה בשבילי"). בנוסף לטקסט, נחלק ללומדים דף עבודה. את חלקו הראשון עליהם להשלים בעזרת קריאה סרוקת בלבד (רפרוף מהיר על הקטע, במטרה לבצע את המשימות שבדף הבא).

א. השלימו את המשימות הבאות לפני שאתם קוראים את הטקסט.

פטיש

1. המילה "פטיש" מופיעה בקטע פעמיים (שתי פעמים). מצאו את המילה והקיפו אותה בריבוע.

יד

2. המילה "יד" חוזרת בקטע 3 פעמים, בווריאציות שונות. מצאו את המילה וסמנו אותה בקו.

3. מצאו בקטע את שמות הפועל/הפעלים הבאים, והקיפו אותם בעיגול:

פעלים

לנער
להעריך
צדקתי
תקבל
תפסיק
תשבור (מופיע פעמיים)

ז.ה.ר

4. הפועל ז.ה.ר חוזר בקטע 4 פעמים. מצאו את הפעמים האלה והקיפו אותם בעיגול בצבע אחר.

ב. קראו את הקטע ביחד וענו על השאלות הבאות:

1. מי זה יואב?

2. מה האבא רוצה לשבור? מדוע?

3. האם יואב רוצה לעשות מה שהאב מבקש ממנו? איך יודעים זאת?
מצאו הוכחה בטקסט!

ג. לאחר הקריאה

1. סמנו בצבע אחד את כל המשפטים שאומר יואבי.
2. סמנו בצבע אחר את כל המשפטים שאומר האב
3. הקריאו זה לזה רק את הדברים שאומרים יואבי ואביו.
אחד מכם יקריא את תפקיד הילד והשני את האב, ולאחר מכן החליפו תפקידים

ב. הקראה במליאה (5-3 דקות)

נבחר שני תלמידים בעלי יכולת קריאה טובה (ואם אפשר - גם כישרון דרמטי) לשמש בתפקיד האב והילד ולהקריא את הדברים שהם אומרים. נקרא ביחד את הקטע, כאשר המורה ישמש כמספר. לנוחותכם, מצורפת גרסה מתאימה להקראת הקטע באופן זה.

אתמול אבא בא, הרים את פסחון מהשולחן והתחיל לנער אותו הפוך ובפראות.
"תיזהר, אבא", אמרתי לו. "אתה עושה לפסחון כאב בטן".
אבל אבא המשיך.
"הוא לא עושה רעש. אתה יודע מה זה אומר, יואבי? שמחר תקבל בארט סימפסון על סקייטבורד."
"ופי. רק תפסיק לנער את פסחון. זה עושה לו להרגיש רע".
אבא החזיר את פסחון למקום והלך לקרוא לאמא.
הוא חזר אחרי דקה, כשביד אחת הוא גורר את אמא וביד השנייה הוא מחזיק פטיש.
"את רואה שצדקתי", הוא אמר לאמא, "ככה הוא ידע להעריך דברים. נכון, יואבי?"
"בטח שאני יודע", אמרתי. "בטח. אבל למה פטיש?"
"זה בשבילך", אמר אבא ושם לי את הפטיש ביד. "רק תיזהר".
"בטח שאני אזהר", אמרתי ובאמת נזהרתי, אבל אחרי כמה דקות לאבא נמאס והוא אמר:
"נו, תשבור כבר את החזיר".
"מה?" - שאלתי. "את פסחון?"
"כן, כן. את פסחון", אמר אבא. "נו, תשבור אותו. מגיע לך הבארט סימפסון, עבדת מספיק קשה בשבילו".

ג. שאלות הבנה (2 דקות)

נשאל מספר שאלות כדי לוודא שהילדים הבינו את הקטע ונמשיך לפיסקה הבאה.

3 נקודת השיא של הסיפור (20-25 דקות)

א. קריאה עצמית וקריאה בזוגות (5-10 דקות)

- נחלק ללומדים את הקטע הבא, שבו מגיע המתח בין האב והילד לשיא, ונבקש שיקראו אותו בקריאה דמומה.
- בזוגות:

התלמידים יסמנו את הדברים שאומר האב ואת הדברים שאומר הבן, כל אחד בצבע אחר. לאחר מכן הם יקראו את הקטע בזוג, כאשר אחד מהם משמש בתפקיד האב והשני בתפקיד הילד.

ב. הקראה במליאה (5-3 דקות)

נקריא את הקטע בדומה לפיסקה הקודמת, כאשר שני תלמידים ישמשו בתפקיד האב והילד והמורה ישמש כמספר. לשם הגיוון, מומלץ לבחור בשני תלמידים אחרים להקראה. לנוחותכם, מצורפת גרסה מתאימה להקראת הקטע.

פסחזון חייך אלי חיוך עצוב של חזיר מחרסינה שמבין שזה הסוף שלו. שימות הבארט סימפסון! שאני אתן עם הפטיש בראש לחבר?

"לא רוצה סימפסון", החזרתי לאבא את הפטיש. **"מספיק לי פסחזון."**

"אתה לא מבין", אמר אבא. **"זה באמת בסדר, זה חינוכי. בוא, אני אשבור אותו בשבילך"**.

אבא כבר הרים את הפטיש, ואני הסתכלתי על העיניים השבורות של אמא ועל החיוך העייף של פסחזון וידעתי שהכל עלי, אם אני לא אעשה כלום, הוא מת. **"אבא"**, תפסתי לו ברגל.

"מה, יואבי?" אמר אבא, כשהיד עם הפטיש עוד באוויר.

"אני רוצה עוד שקל, בבקשה", התחננתי. **"תן לי עוד שקל לדחוף לו מחר, אחרי**

השוק, ואז לשבור, מחר. אני מבטיח."

"עוד שקל?", חייך אבא ושם את הפטיש על השולחן. **"את רואה? פיתחתי אצל הילד מודעות"**.

"כן, מודעות", אמרתי. **"מחר"**.

היו לי כבר דמעות בגרון.

אחרי שהם יצאו מהחדר, חיבקתי את פסחזון חזק-חזק ונתתי לדמעות לבכות.

פסחזון לא אמר כלום, רק רעד לי בשקט בידיים.

"אל תדאג", לחשתי לו באוזן, **"אני אציל אותך"**.

4 סיכום (כ-5 דקות)

נוודא שהלומדים הבינו את המתרחש ונשאל כיצד, לדעתם, יסתיים הסיפור. נבקש שירשמו את רעיונותיהם בבית, ויביאו זאת לשיעור הבא.

1 מה יקרה בסוף? – פעילות חימום (5-10 דקות)

התלמידים יסתובבו בכיתה כשבידיהם שיעורי-הבית שהכינו (כיצד לדעתכם יסתיים הסיפור). לשמע סימן מוסכם הם יעצרו במקומותיהם וישוחחו עם התלמיד/ה שלידם על סוף הסיפור: כל אחד יקריא/יספר לרעהו כיצד לדעתו הסיפור יסתיים. לאחר כדקה וחצי הם ימשיכו להסתובב, ולאחר סימן מוסכם יעצרו ליד תלמיד/ה אחרת וישוחחו על סיום הסיפור. נמשיך באופן זה במשך סבב נוסף, ולאחר מכן נתכנס יחדיו.

2 מה יקרה בסוף? – דיון (5-10 דקות)

נערוך דיון קצר על סיום הסיפור המשוער. האם השיחות עם חבריכם גרמו לכם לחשוב על אפשרות של סוף אחר? אפשר לערוך הצבעה כיתתית לגבי האופן שבו יסתיים הסיפור: מי סבור שכך, ומי חושב אחרת?

3 איך באמת מסתיים הסיפור? – הקראה ודיון (כ-15 דקות)

סיום הסיפור יוקרא על-ידי המורה. בתום ההקראה נודא את הבנת הלומדים ונפתח דיון קצר סביב סיום הסיפור ו/או נושאים אחרים (ראו הפרק: שאלות ונושאים לדיון, עמ' 8-9)

4 צפייה בסרטון (5-10 דקות)

לסיום השיעור, נצפה יחדיו בסרטון האילם שנעשה בעקבות הסרט. ממין את הלומדים להביע את דעתם על הסרטון, ולחשוב על משימה יצירתית שהיו רוצים להכין בעקבות הסיפור.

לצפייה: <https://www.youtube.com/watch?v=xj4EZ6yGk8o>

אחרי הקריאה

לאחר הקריאה מומלץ לעשות פעילויות מסוגים שונים: פעילויות הפקה (Output) - משימות בדיבור, קריאה וכתבייה; פעילות יצירתית ופעילויות לחיזוק הידע הלשוני של הלומדים. לפניכם דוגמאות למגוון פעילויות מסוגים אלו. אתם מוזמנים לבחור את הפעילויות המתאימות לקהל היעד שלכם.

פעילויות הפקה: משימות בדיבור, קריאה וכתבייה

1. אפיון דמויות - בזוגות/בקבוצות קטנות
התלמידים יתבקשו להכין כרטיסי דמויות לכל אחת מהדמויות בסיפור (הילד, האב, האם, החזיר).

כרטיס דמות

2. מה אתם חושבים על הדמויות בסיפור? - עבודה עצמית
התלמידים יביעו את עמדתם על הדמויות בסיפור בעזרת דף העבודה להלן:

הדמויות בסיפור - דף עבודה

1. בסיפור יש 4 דמויות, מה אתם חושבים עליהן?

הילד (יואב) _____ האם _____

האב _____ החזיר (פסחזון) _____

2. הדמות שאני הכי אוהב/ת: _____
מדוע? _____

3. לא אהבתי את הדמות של _____
מדוע? _____

4. אני מזדהה עם _____ כי _____

5. אני כועס/ת על _____ כי _____

6. הייתי רוצה לפגוש את _____ כי / כדי _____

3. עמדה אישית – בזוגות/קבוצות קטנות

מחלקים לכל זוג/קבוצה קטע מהסיפור. עליהם לקרוא את הקטע ולדון על מחשבותיהם ורגשותיהם ביחס אליו.

אפשר לחלק כרטיסיות-עזר עם שאלות מנחות. לדוגמה: הקטע האחרון בסיפור

קראו את סוף הסיפור.

- מה דעתכם על המעשה של יואבי?
- מה אתם הייתם עושים במקומו?

4. הביטויים והמשפטים החשובים בסיפור

כל אחד לעצמו: בחרו 3-5 ביטויים ו/או משפטים שלדעתכם הם החשובים ביותר בסיפור. הסבירו לחברי הקבוצה שלכם מדוע בחרתם דווקא בהם. אחד מחברי הקבוצה יכתוב את המילים ברשימה.

קבוצה: בחרו את שלושת הביטויים והמשפטים החשובים ביותר לדעת רוב חברי הקבוצה. אם מישהו שינה את דעתו או שמר על הבחירה הראשונה שלו – נא לנמק מדוע.

5. מה המשפט?

- התלמידים יתחלקו לקבוצות.
- כל קבוצה תקבל משפט/קטע מהספור ותתבקש להציג אותו ללא מילים (בפנטומימה).
- כל קבוצה תציג בתורה את הקטע שהכינה, ושאר התלמידים ינסו לזהות את המשפט.

6. "ככה זה חינוכי"

א. התלמידים יתחלקו לקבוצות ויתבקשו לדון על דרכי החינוך של האב, בעזרת השאלות הבאות:

- האב בסיפור מנסה לחנך את בנו. מה המטרות שלו? אלו ערכים הוא מבקש להקנות לילד?
 - איך הוא עושה זאת? באלו דרכים הוא משתמש?
 - האם הוא הצליח, לדעתכם? נמקו והסבירו.
 - התלמידים יסכמו את תשובותיהם בכתב.
- ב. נציגי הקבוצות יציגו במליאה את דעותיהם, ונערוך דיון כיתתי קצר.

7. "ביד קשה", "ביד רכה"

נסביר את הביטויים "ביד קשה" ו"ביד רכה".

- נבקש מהלומדים לתת דוגמאות לשני הסוגים בסיפור.
- נבקש מהלומדים לשתף בדוגמאות של "יד קשה" ו"יד רכה" מחייהם.
- אפשר להעשיר את הדיון בעזרת התייחסות לסיפורים מקראיים המדגימים את סוגי החינוך הללו. לחלופין, אפשר להתייחס למדיניות חינוכית בתקופות ובמקומות אחרים: להשוות, למשל, בין החינוך במאה ה-19 לבין החינוך בימינו, או להשוות בין אופן החינוך במדינות ותרבויות שונות.

8. ראיון עם הסופר

- נקרין ראיון עם אתגר קרת מהתכנית "בקריאה ראשונה", שבו משוחחת אבירמה גולן עם הסופר על הסיפור.

לצפייה: <https://www.youtube.com/watch?v=D0L8rsTAE9c>

• בקבוצות:

- התלמידים ישוחחו על הרושם שלהם מן הראיון, תוך התייחסות לשאלות הבאות:
 - מה דעתכם לגבי הדברים שאומרת המראיינת בראיון?
 - מה דעתכם לגבי הדברים שאומר בראיון הסופר?
 - האם הראיון שינה את מחשבותיכם לגבי הסיפור? האם הוא גרם לכם להבין בצורה חדשה/אחרת את הגיבור?
 - * התלמידים יסכמו בקצרה את תגובותיהם לראיון ואת הדברים שהועלו במהלך השיחה.
-
-
-

• במליאה:

- נציגי הקבוצות יציגו את הנקודות שהועלו במהלך השיחה ביניהם, ונערוך דיון כיתתי סביב הדברים.
 - נקרין שני קטעים נוספים מתוך התכנית, שבהם מדבר הסופר על השילוב בין אופטימיות ועצב בסיפוריו, וכן מסביר מדוע הוא מרבה לכתוב על ילדים.
 - נמשיך את הדיון סביב השאלות הבאות:
 - * אתגר קרת טוען שסיפוריו "מצחיקים, אבל גם כואבים ועצובים מאוד".
 - האם אתם מסכימים עם אמירתו זו? נמקו את דעתכם בעזרת דוגמאות מהסיפור.
 - * אתגר קרת טוען שדמויות הילדים בסיפוריו מאפשרים להעביר ביקורת על עולם המבוגרים.
 - האם "לשבור את החזיר" מתאים לאמירה זו? הסבירו ונמקו מדוע.
-
-
-

לצפייה: <https://www.youtube.com/watch?v=EiZRK-GriSU>

מומלץ להתמקד בדקות הבאות: 2:00-4:45, 7:00-8:00, 9:05-11:05

9. פתגמים - עבודה בקבוצות

בחרו 3-4 פתגמים מתוך הפתגמים המופיעים בתיבה.

- הסבירו את משמעות הפתגמים שבחרתם. תנו דוגמא מהחיים לכל פתגם.
- הסבירו את הקשר בינם לבין הסיפור. האם הסיפור תומך בפתגם? מי מהדמויות מתאים לו?
- מי לא? הוכיחו על-ידי דוגמאות מהסיפור.
- מה דעתכם על הפתגמים שבחרתם? איזה פתגם מביניהם מוצא חן בעיניכם במיוחד? מדוע?

רשימת הפתגמים

1. כבד את אביך ואת אמך	9. אל תעשה לחברך את מה ששנוא עליך
2. איזהו מכובד? - המכבד את הבריות	10. חנוך לנער על-פי דרכו
3. לא הקפדן מלמד	11. דרך ארץ קדמה לתורה
4. לב שבור הוא לב שלם	12. חוסך שבטו שונא בנו
5. אם אין אני לי-מי לי? וכשאני לעצמי-מה אני?	13. בזיעת אפיק תאכל לחם
6. טובים השניים מן האחד	14. לא כל הנוצץ זהב הוא
7. עשה לך רב וקנה לך חבר	15. תפסת מרובה-לא תפסת
8. אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בתוכו	

10. איך לחנך את הילדים?

הסיפור שלפנינו עוסק בסוגיות חינוכיות, ומתייחס גם להבדלים בין זוג הורים לגבי חינוך הילדים. אלו סוגיות עשויות לעורר מחלוקת בין הורים? כיצד הם יכולים ליישב את הדברים בצורה הטובה ביותר?

א. בקבוצות

- חשבו על מקרים שבהם הורים מתווכחים ביניהם לגבי חינוך הילדים.
- תארו אפשרות של מקרה כזה, בעזרת הטבלה הבאה.

<p>העמדה של הורה ב': מה הוא/היא חושב/ת בנושא? מה הטיעונים שלו/שלה?</p>	<p>העמדה של הורה א': מה הוא/היא חושב/ת בנושא? מה הטיעונים שלו/שלה?</p>	<p>הנושא השני במחלוקת: על מה ההורים מתווכחים?</p>

- איך אפשר לדעתכם לפתור את הוויכוח? הציעו 3 פתרונות אפשריים.

ב. כותרת

כל קבוצה תקבל דף עם דוגמאות למקרים של ויכוחים חינוכיים בין הורים (ראו בדפים הבאים – כרטיסי מקרה). עליהם לבחור דוגמא אחת ולענות על השאלות המופיעות אחרי תיאור המקרה.

ג. במליאה

נציגי הקבוצות יציגו את המקרה שבו דנו ואת הפתרון המומלץ לדעתם. לאחר כל הצגה נפתח דיון קצר סביב הפתרון המוצע, במהלכו יתבקשו נציגי הקבוצות להסביר את עמדתם ולהגיב לרעיונות אחרים.

ד. דיון בעקבות צפייה (אופציונלי)

אפשר להוסיף פעילות לחיזוק הבנת הנשמע: לצפות בקטעים מתוך סדרת הטלוויזיה "קשר משפחתי" המציגים מתחים בין הורים וילדים, ולערוך דיון בעקבות הצפייה.

להלן מספר קישורים:

תכנית על נערה מתבגרת, שהוריה חושבים שהיא מגזימה בקניות:

https://www.youtube.com/watch?v=HIRKltet_ro

תכנית על דאגנות יתר של הורים:

<https://www.youtube.com/watch?v=YpTQLW/lbxNQ>

תכנית על פינוק ילדים:

<https://www.youtube.com/watch?v=EpVwrx14D3I&t=2s>

כרטיס מקרה 1

אדם בן 5 וחצי. הוא גר באמריקה, וההורים שלו יהודים. בשנה הבאה הוא יתחיל ללמוד בבית-ספר, והוריו מתלבטים לאיזה בית-ספר לרשום אותו.

אבא של אדם רוצה שאדם ילמד בבית-ספר יהודי. בית-הספר היהודי אמנם רחוק מהבית, אבל יש מורים מצויינים. לומדים שם עברית, תורה ומסורת יהודית, וחוגגים את החגים היהודים. בבית-הספר גם מכינים את התלמידים לבר-מצווה, והתלמידים הגדולים יכולים לצאת למחנה-קיץ בישראל.

אמא של אדם מעדיפה שהוא ילמד בבית-ספר ציבורי. בית-הספר הציבורי קרוב לבית, והחברים הטובים של אדם ילמדו שם. בבית-הספר אמנם לא לומדים עברית, אבל אפשר ללמוד בו סינית וספרדית. בית-הספר הציבורי גם זול יותר מבית-הספר היהודי, ושכר הלימוד בו נמוך.

1. מה הנושא שמעורר מחלוקת בין ההורים?

2. מה העמדה של צד? מדוע?

הסבירו את העמדה של האב ושל האם, ואת הנימוקים שלהם.

3. כיצד ניתן לפתור את המחלוקת?

הציעו 3 פתרונות אפשריים, והחליטו ביחד מהו הפתרון הטוב ביותר.

מדוע בחרתם דווקא בפתרון זה?

כרטיס מקרה 2

נויה בת 8. היא אוהבת טבע, והחליטה להיות צמחונית כי היא לא רוצה לאכול בעלי-חיים.

אבא של נויה מסכים. הוא בעצמו צמחוני, ושמח שהילדה הולכת בדרכו. הוא גאה בה, וחושב שצריך לעודד את האידיאלים שלה ולכבד את רצונה.

אמא של נויה לא מסכימה. היא חושבת שהילדה צעירה מדי. בגיל שלה חשוב לאכול בשר ודגים. זה לא בריא להיות צמחוני בגיל כל-כך צעיר.

מה הנושא שמעורר מחלוקת בין ההורים?

מה העמדה של צד? מדוע?

הסבירו את העמדה של האב ושל האם, ואת הנימוקים שלהם.

כיצד ניתן לפתור את המחלוקת?

הציעו 3 פתרונות אפשריים, והחליטו ביחד מהו הפתרון הטוב ביותר.

מדוע בחרתם דווקא בפתרון זה?

כרטיס מקרה 3

יובל בן 10. הוא לומד פסנתר מגיל 7, ומאוד מוכשר בנגינה. המורה שלו אומרת שאם יתאמן מספיק, הוא יוכל להיות פסנתרן בעתיד. לפני חודש הוא התחיל ללכת לצופים, ונמאס לא להתאמן בפסנתר. הוא אומר להורים שהוא רוצה להפסיק את לימודי הנגינה.

אמא של יובל מבינה את הילד. היא חושבת שבמקום להתאמן הרבה בפסנתר, עדיף שהוא ישחק עם חברים וייהנה מפעולות בצופים.

אבא של יובל חושב שאסור לוותר על לימודי הפסנתר. הילד מוכשר מאוד, וחבל להפסיק את לימודי הנגינה.

1. מה הנושא שמעורר מחלוקת בין ההורים?

2. מה העמדה של צד? מדוע?
הסבירו את העמדה של האב ושל האם, ואת הנימוקים שלהם.

3. כיצד ניתן לפתור את המחלוקת?
הציעו 3 פתרונות אפשריים, והחליטו ביחד מהו הפתרון הטוב ביותר.
מדוע בחרתם דווקא בפתרון זה?

כרטיס מקרה 4

שירה בת 12. היא רוצה שהוריה יקנו לה שמלה מאוד יקרה למסיבת בת-המצווה.

אמא של שירה לא מסכימה. היא חושבת ששמלה יקרה זה מיותר. היא אומרת שזה לא חינוכי לבזבז כסף על בגדים יקרים. אפשר למצוא שמלה יפה במחיר נמוך יותר, ולקנות דברים אחרים.

אבא של שירה מוכן לקנות לה את השמלה. החברות שלה לבשו שמלות מפוארות במסיבות שלהן. שירה רוצה להיות כמו כולן, והוא מבין את הילדה.

מה הנושא שמעורר מחלוקת בין ההורים?

מה העמדה של צד? מדוע?

הסבירו את העמדה של האב ושל האם, ואת הנימוקים שלהם.

כיצד ניתן לפתור את המחלוקת?

הציעו 3 פתרונות אפשריים. החליטו ביחד מהו הפתרון הטוב ביותר.

מדוע בחרתם דווקא בפתרון זה?

11. מעמת (די-בייט)

הכנה לפעילות (20-15 דקות):

התלמידים יתחלקו ל-5 קבוצות. כל אחת מייצגת דמות מהסיפור: האבא, האמא, הילד, פסחזון, בארט סימפסון. עליהם להתכונן לעימות עם הדמויות השונות - לחשוב איזו מסר הדמות שלהם תרצה להעביר, להתכונן לשאלות נגדיות ולתכנן נימוקים וטענות להוכחת עמדתה של הדמות אותה הם מייצגים.

פעילות (15 דקות):

נערוך סדרה של מעמתיים (דיבייטים) בין נציגי הקבוצות - כל מעמת באורך של 3 דקות בלבד.

מעמתיים אפשריים:

בין האבא והאמא	בין האב והילד	בין האם והילד
בין האבא ופסחזון	בין הילד ובארט סימפסון	בין פסחזון ובארט סימפסון

דיון (15-10 דקות):

נערוך דיון כיתתי לסיכום. נשאל את המתעמתיים מה כיצד הרגישו במהלך המעמת, ונדון ברשמיהם של כלל התלמידים מהפעילות.

12. פאנל מומחים

הפאנל יעסוק בנושאים חינוכיים וערכיים: כיצד ראוי לחנך ילדים? איך לחנך אותם כך שיעריכו כסף ולא יהיו מפונקים? נבחר מספר תלמידים לשמש כמראיינים, כאשר כל אחד מהם ישחק בתפקיד מסוים, למשל: פסיכולוג, מורה, מדריך בתנועת נוער, סבא/סבתא, ההורים של הילד בסיפור (האב והאם), הסופר אתגר קרת. שאר תלמידי הכיתה ישמשו כמראיינים.

הכנה לפעילות (15-10 דקות):

נסביר לתלמידים את המשימה - עריכת פאנל בנושא של חינוך ילדים. המראיינים (כלל תלמידי הכיתה) יתחלקו לקבוצות קטנות. כל קבוצה תנסח שאלות עבור שני מראיינים - שאלה אחת לכל דמות. המראיינים יתבקשו להיכנס לדמותי שקיבלו ולהכין תשובות לשאלות אפשריות. עליהם לשנן אוצר מילים רלוונטי ולחשוב על מסר אותו הדמות שלהם רוצה להעביר.

עריכת הפאנל

המראיינים ישאלו את הדמויות השונות את השאלות שהכינו, והמראיינים ישיבו עליהן בהתאם לתפקידם. אפשר למנות שני תלמידים שישמשו כתצפיתנים, שתפקידם לעקוב אחר הדברים ולכתוב תקציר או סיכום של עיקרי הדברים.

13. דיווח חדשותי

עיתונאי מצא במקרה את החזיר פסחזון בשדה הקוצים, ולאחר שערך תחקיר הגיע למשפחה של יואב והבין כיצד החזיר התגלגל למקום. כעת, הוא מציג את הסיפור במהדורת החדשות המקומית. על תלמידי הכיתה להכין את הכתבה.

הכנת הכתבה (עבודת בית)

התלמידים יתחלקו לצוותי עבודה ויכינו את הכתבה כמשימה לבית. התלמידים יערכו את הכתבה כסרטון קצר (2-4 דקות). הם יכולים להשתמש במוזיקה ואפקטים קוליים וויזואליים שונים, לכלול בכתבה ראיונות עם גיבורי הסיפור ו/או עם דמויות נוספות (למשל: המורה של יואבי או סבא וסבתא שלו, מומחה לחינוך ילדים, מוכר בחנות משחקים), ולצלם את הכתבה במקומות שונים.
* מומלץ לתת להם שבוע לפחות לביצוע המשימה.

הצגת הכתבות

הקבוצות יצירו את תוצריהם בפני הכיתה (אפשר להזמין גם הורים ואורחים אחרים). נערוך דיון כיתתי, הכולל השוואה בין התוצרים ורפלקסיה על תהליך העבודה.

14. "מצילים את החזיר"

החברים של יואב שמעו שאבא של יואב רוצה לשבור את החזיר, והחליטו לעזור: לעשות מבצע משותף בשביל להציל את פסחזון. התלמידים יחשבו על פעולות מתאימות (למשל: הפגנה, עצומה, שלטי-חוצות, שיר-מחאה) ויתחלקו לצוותי עבודה, כך שכל תלמיד ייקח חלק בפעילות ויתרום לה לפי כישוריו.

כדי לחזק את מעורבות הלומדים ולעודד אותם להגיב לסיפור באופן אישי, מומלץ להזמין אותם לבצע משימות יצירתיות בעקבות הטקסט. התלמידים יוכלו להפיק אותם באופן אישי, בזוגות או בקבוצות, לפי בחירתם.

משימות אפשריות:

- א. לעצב כריכה או כרזת-פרסומת לסיפור
- ב. לכתוב את הסיפור כשיר (אפשר גם להלחין!)
- ג. ליצור את הסיפור כקומיקס, עם איורים וכתוב מתאימים
- ד. להפיק את הסיפור כסרטון מוזיקלי (קליפ)
- ה. משימות כתיבה (ראו להלן בסעיף הבא)
- ו. משימות השוואה (ראו עמודים 38-41)

משימות כתיבה

בחרו באחת מהמשימות הבאות:

א. סוף הסיפור:

הסיפור יכול להסתיים אחרת. כתבו סוף אחר לסיפור.

ב. אחרי הסיפור: מה יקרה בהמשך?

בסוף הסיפור יואב משחרר את פסחזון בשדה וחוזר הביתה. אנחנו לא יודעים מה קורה אחר-כך. מה יקרה לדעתכם? כתבו המשך לסיפור.

ג. פסחזון נפגש עם בארט

פסחזון לא אוהב את שדה הקוצים שבו יואב השאיר אותו. הוא הולך לחפש מקום אחר, מגיע לחנות צעצועים ופוגש שם את הבובה של בארט סימפסון.
דמיינו את הסיטואציה, וכתבו את השיחה ביניהם.

אפשר לחלק כרטיסיות-עזר עם שאלות מנחות.

לדוגמה: הקטע האחרון בסיפור

קראו את סוף הסיפור.

- מה דעתכם על המעשה של יואב?
- מה אתם הייתם עושים במקומו?

ד. אמא כותבת מכתב

אמא של יואב לא מסכימה עם הדרך הנוקשה שבה בעלה מתייחס אליה ואל הילד. היא מחליטה לכתוב לו מכתב ולהסביר כיצד היא מרגישה. כתבו את המכתב של האם.

ה. אחרי שנים רבות... יואב פוגש את פסחזון

יואב גדל והתבגר, והוא היום נער בגיל שלכם. הוא יוצא לטיול בשדה ופתאום מוצא את פסחזון. איך הוא מרגיש? מה הוא עושה? דמיינו את הסיטואציה ותארו אותה בכתב.

ו. אחרי שנים רבות... הילד של יואבי

יואב גדל והתבגר, והיום הוא איש בן 35 ואבא בעצמו. הילד שלו מבקש ממנו לקנות לו משחק יקר. יואב נזכר בבובה של בארט סימפסון ובחזיר מחרסינה, ומספר לבן שלו על פסחזון מתוך נקודת מבטו כאיש בוגר. דמיינו את הסיטואציה, וכתבו דיאלוג בין יואב 'הגדולי לבין הבן שלו.

ז. אחרי שנים רבות... האבא מצטער

עברו שנים מאז הסיפור. האב הוא עכשיו איש זקן, ומצטער שחינך את יואב בנוקשות. הוא כותב מכתב ליואב, ובו הוא ומנסה להסביר את מעשיו. דמיינו את הסיטואציה, וכתבו את המכתב שלו.

א. הסופר והסיפור:

בראיונות שנערכו עם אתגר קרת, הוא דיבר בחום על בני משפחתו ותיאר את יחסיו הקרובים עם אביו האהוב. "לשבור את החזיר", לעומת זאת, מתאר אב קר ונוקשה, המתייחס בקשיחות לאשתו ולבנו. כדאי להזמין את הלומדים להשוות בין היחסים המשפחתיים המתוארים בסיפור לבין משפחתו של הסופר. להלן הצעה לפעילות בנושא.

צפייה:

נקרין קטעים מראיונות עם הסופר, בהם הוא מדבר על הוריו, על אחיו וכן על הקשר הקרוב בינו לבין בנו. לפניכם מספר קישורים. בחרו את הקטעים המתאימים במיוחד לקהל היעד שלכם.

- <https://www.youtube.com/watch?v=ANWJsV4F0IQ>

"מה זה מוזה" – תכנית של הטלוויזיה החינוכית בהנחיית ירון לונדון

בפרק שלפנינו מתארח אתגר קרת ומשוחח עם המנחה ועם קבוצת ילדים על משמעות הכתיבה, תוך שיתוף בחוויות אישיות וסיפורים על משפחתו. מומלץ להתמקד בקטעים המוקרנים בין הדקות 4:00-7:00, ובין הדקות 12:15-17:00.

- <https://www.youtube.com/watch?v=wxHHCWPBRDA>

פגישה עם רוני קובן, תכנית ראיונות בה מתארח הסופר לשיחה אישית

מומלץ להתמקד בקטעים בהם מספר אתגר קרת על הוריו (ובמיוחד על אביו), המוקרנים בדקות הבאות: 13:15-11:15, 15:45-14:15, 25:00-27:45, 28:30-29:30

- <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4387650,00.html>

ראיון שנערך עם אתגר קרת לרגל שבוע הספר

מומלץ להתמקד בדקה הראשונה של הכתבה, בה מתאר הסופר את הקשר שלו עם בנו

בקבוצות:

- הלומדים יתבקשו לשוחח בקבוצות קטנות על רשמיהם מן הראיונות, תוך התייחסות לשאלות הבאות:
- ערכו השוואה בין משפחתו של הסופר לבין המשפחה בסיפור. מה ההבדלים ביניהן?
- האם האב בסיפור דומה לאביו של הסופר? במה הם שונים?
- כיצד מתאר הסופר את הקשר שלו לבנו? האם הוא מחנך את בנו כמו האב בסיפור? הסבירו.

במליאה:

- נערוך דיון כיתתי לאור התשובות שכתבו התלמידים בקבוצות.
- נסכם את ההבדלים בין המשפחה בסיפור לבין משפחתו של הסופר, ובין אביו האמיתי לבין האב בסיפור.
- נשאל: מדוע לדעתכם הסופר כותב על משפחה שונה משלו? מדוע הוא מתאר אב קשוח ונוקשה, השונה מאביו?
- נזמין את הלומדים לחשוב על שאלות נוספות שהיו רוצים לשאול את אתגר קרת. אפשר לנסות ליצור קשר עם הסופר, ולשלוח לו שאלות נבחרות!

ב. השוואה בין תמונות

- נציג כריכות שונות של הספר שבו מופיע הסיפור "לשבור את החזיר", וכן כרזה להצגה בשל הסיפור. נערוך דיון סביב השאלות הבאות:
- מה ההבדלים בין התמונות?
- אלו רגשות מעוררות התמונות השונות? כיצד העיצוב השונה מעניק לסיפור משמעות אחרת?
- איזו תמונה מתאימה ביותר לסיפור, לדעתכם? מדוע?

ג. השוואה בין סרטים

- בעקבות הסיפור הופקו לא-מעט סרטונים, חלקם על-ידי יוצרים מקצועיים וחלקם על-ידי בני נוער וסטודנטים הלומדים קולנוע.
- מומלץ להקריין שני סרטונים (לפחות) ולערוך השוואה ביניהם.
- להלן קישורים לסרטונים מומלצים. אתם מוזמנים לבחור את המתאימים ביותר לקהל היעד ולמסגרת הזמן שלכם.

<https://www.youtube.com/watch?v=ekMPMI4a1OY&t=242s>

סרט אנימציה של אולג קובייב, המציג את הסיפור באופן משעשע תוך הקראת הטקסט במלואו. מתאים ללומדים בוגרים, אשר יוכלו לדון בהיבטים הביקורתיים העולים מהסרטון. (כ-6:30 דקות)

<https://www.youtube.com/watch?v=VTHddkVw1k&t=106s>

סרט עלילתי של תלמידי תיכון במגמת תקשורת, המציג את הסיפור בצורה ריאליסטית (17 דקות).

https://www.youtube.com/watch?v=IXy5q_E-doM&t=227s

סרט עלילתי המציג את הסיפור בעיבוד ריאליסטי (9:30 דקות)

<https://www.youtube.com/watch?v=1sDD57RWwMk>

הסרט הזוכה בתחרות סרטי תלמידים בהשראת סיפורי אתגר קרת (כ-6 דקות)

<https://www.youtube.com/watch?v=xj4EZ6yGk8o>

סרט חינוכי בסגנון "סרט אילם" שיצרו בני משפחת ערמון (כ-6:30 דקות)
* (קישור לסרט זה הופיע גם כחלק מההצעה לקריאת הטקסט, בסוף השיעור השלישי)

- נערך השוואה בין הסרטים, לצד השוואה גם בין העיבוד הקולנועי לבין הסיפור המקורי. שאלות אפשריות לדיון:
 - עד כמה הסרטים נאמנים לטקסט? האם הם הוסיפו לו קטעים מסוימים?
 - כיצד המרכיבים הקולנועיים (מוזיקה, עיצוב חזותי, עריכה וכד') תורמים לקריאת הסיפור?
 - האם הסרטים מבטאים פרשנות אחרת של הסיפור?
- לסיכום, נשאל את הלומדים איזה סרט מועדף עליהם, ולנמק מדוע.

פעילויות של הבנת השפה כמערכת (דקדוק ותחביר)

1. ביטויים בעברית

בסיפור יש הרבה ביטויים בעברית מדוברת. חברו בעצמכם משפט למילים/הביטויים הבאים. שימו לב על התאמה נכונה בזכר/נקבה, יחיד/רבים.

- **כבוד לכסף** סבא שלי חינך אותי לתת כבוד לכסף מגיל צעיר.
- **קופץ לדום** אני לא אוהבת את החבר החדש של אחותי. כשהוא מבקש ממנה משהו היא מייד קופצת לדום.

- א. בא בקלות _____
- ב. על שם _____
- ג. ישר אחרי _____
- ד. חצי שקל _____
- ה. קולט אותו _____
- ו. מת עליו _____
- ז. סבלנות _____
- ח. הכל עלי _____
- ט. נמאס _____
- י. אל תדאג _____

2. מילים נרדפות / קרובות

בחרו לכל זוג מילים מטור א' מילה דומה מטור ב'

טור א'	טור ב'
לא מסכים	אף פעם לא
מת עליו	שמים בתוכו
דוחפים לו	כלום
שום דבר	אוהב אותו
לכבד	מרעיש
מסתכל עליו	מביט בו
קולט אותו	לא מוכן
מרשרש	מבין אותו
נשאר אותו הדבר	לא משתנה
לעולם לא	להעריך

3. מילים מנוגדות / שונות

בחרו לכל זוג מילים מטור א' מילה שונה מטור ב'

טור א'	טור ב'
שונא	סירב
רגוע	הורדתי
המשיך	מתקן
פראות	אוהב
לחשתי	קושי
קלות	טעיתי
שובר	הפסיק
הסכים	עדינות
צדקתי	צעקתי
הרמתי	עצבני

4 זכר ונקבה

הפכו את המשפטים הבאים מזכר לנקבה

א. * אבא לא רצה לקנות לי משחק חדש.
אמא לא רצתה לקנות לי משחק חדש.

* אבא אמר שיש לי מספיק משחקים.

אמא

ב. * אחי הקטן שונא לאכול ירקות.

אחותי

* גם אני לא אוהב ירקות, אבל אני אוכל ירקות כי אני יודע שזה בריא.

ג. * ילדים, שברתם את החלון! למה לא נזהרתם?

ילדות,

* אתם צריכים להיזהר כאשר אתם משחקים בכדור! אתם לא נזהרים מספיק.

אתן

ד. * החתולים שותים חלב כל בוקר.

החתולות

* החתולים מחייכים וקופצים מהשולחן.

5. פעלים בזמן עבר

הפכו את המשפטים הבאים לזמן עבר
דוגמה: הילדים הולכים לטייל ושמים כובע על הראש.
הילדים הלכו לטייל ושמו כובע על הראש.

א. אבא מסכים לקנות פסנתר.

ב. אמא רוצה ללכת לסרט אבל אבא רוצה להישאר בבית.

ג. אני שומר על האחים הקטנים שלי.

לפני כמה ימים _____.

ד. הוא עובד בשדה ולכן כואב לו הגב עכשיו.

אתמול _____

ה. אני מחכה לך המון זמן!

ו. התלמידים יוצאים לטיול היום?

בשבוע שעבר? _____

ז. דנה, מה את חושבת על הסרט? אני לא אוהבת אותו.

ח. אריאל לא מרגיש טוב. יש לו כאב בטן היום.

אתמול _____

6. צעצועים זה לא רק משחק

השלימו את המשפטים בעזרת הפעלים התאימים מ"בנק הפעלים", בזמן עבר.

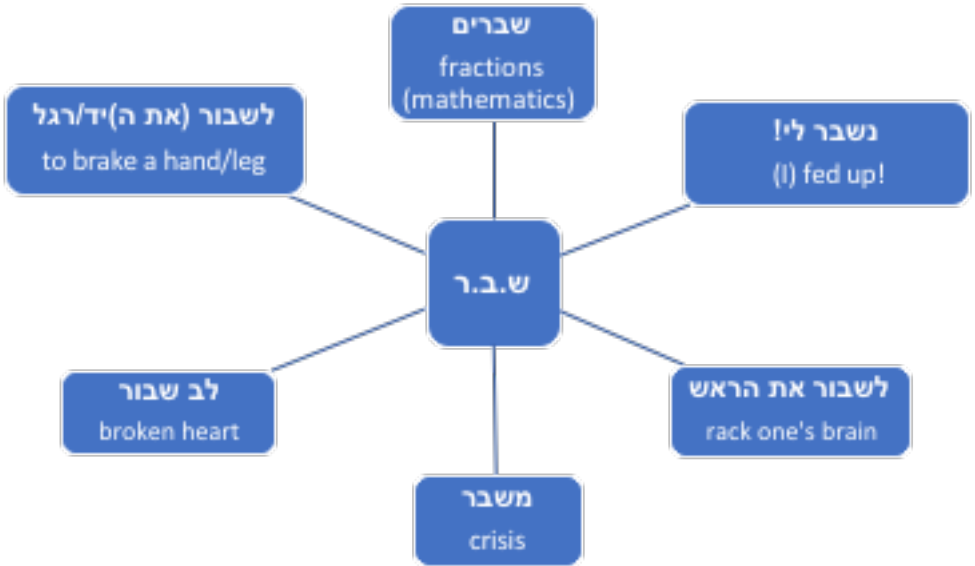
אתמול הלכתי לחנות צעצועים. _____ לקנות מתנה לאחותי הקטנה כי היא לא _____ טוב. . אבל כשהגעתי לחנות _____ שהדלת שבורה. _____ את המוכרת: "מה קרה?"

המוכרת אמרה שבשבוע שעבר גנבים _____ לחנות. הם _____ את הדלת ו _____ הרבה כסף. שאלתי אותה אם _____ את הגנבים, אבל היא אמרה שלא. השוטר הגיע ישר אחרי זה, אבל הגנבים _____ מהחלון והשוטר לא _____ לתפוס אותם. המוכרת היתה עצובה, אבל היא _____ ואמרה: "אין מה לעשות. אבא שלי _____ את החנות מאבא שלו. הוא _____ על החנות היטב, ו _____ את הכסף בכספת. דווקא באותו יום הוא לא _____ מספיק, והכסף נשאר בקופה. חבל, אבל העיקר שאף-אחד לא נפגע". _____ בעיניים של המוכרת. ראיתי שהיא עומדת לבכות. לא _____ מה להגיד, ואמרתי בשקט-בשקט שיהיה בסדר. "יהיה טוב", _____ . רציתי לחבק אותה, אבל לא _____ , רק לחצתי לה יד. ולפני ש _____ מהחנות, _____ לאחותי בובה חדשה.

בנק הפעלים

ללכת	לצאת	לדעת	לשאול	לקפוץ	ללחוש	לשים
לפרוץ	להסתכל	להיזהר	לשבור	לתפוס	לקבל	לקנות
לראות	לרצות	לחייך	להספיק	להרגיש	לגנוב	לשמור

7. מילים וביטויים מהשורש ש.ב.ר

השלימו את המשפטים עם הביטויים המתאימים.

דוגמה: עמית שיחק כדורסל ונפל. מסכן, הוא שבר את היד.

*בשבוע הבא יש משחק כדורסל חשוב, אבל עמית לא יכול לשחק כי היד שלו שבורה
הוא עצוב מאוד. זה ממש _____ בשבילו.

*עמית בבית כבר שבוע שלם. היד שלו כואבת והוא עצוב ועצבני. אתמול הלכתי לבקר אותו.
הוא אמר: "אני שונא להיות בבית כל הזמן. _____!"

*רציתי לשמח את עמית ולעזור לו, אבל לא ידעתי מה לומר. _____: מה אני
יכולה להגיד?

*בסוף אמרתי: בוא נעשה משהו אחר. אולי תעזור לי לעשות שיעורים במתמטיקה?
אני לא טובה ב_____.

*עמית עזר לי, ואחר-כך המשכנו לדבר. סיפרתי לו על רון. רציתי ללכת איתו למסיבת-
פורים, אבל יש לו חברה חדשה. זה עצוב. אני מרגישה שה_____ שלי _____.

*עמית חייך ואמר: אל תדאגי, נלך ביחד למסיבה. אבל אני צריך להיזהר שלא _____ את
_____ השנייה.

שומרים על קשר

נשמח לשמוע תגובות, לסייע ולענות על שאלות!
המחלקה לעברית ולתרבות, ההסתדרות הציונית העולמית

hebrewandculture@wzo.org.il